

Svinger det “grønne hjulet”?

«We do not learn from doing. We learn from reflecting on doing»

John Dewey



KRITIKKEN
TIL L-97:
MYE
AKTIVITET-
LITE
LÆRING

**Kritikken til
K-06:
«MÅL-
HYSTERI!»**

Mål etter 4. årstrinn

LK06

Historie

«Elevene skal kunne beskrive historiske hendelser og utviklingstrender i Norge og i verden. De skal kunne beskrive hvordan historien har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive historiske hendelser og utviklingstrender i Norge og i verden.»

«Elevene skal kunne beskrive historiske hendelser og utviklingstrender i Norge og i verden. De skal kunne beskrive hvordan historien har utviklet seg gjennom tidene. De skal kunne beskrive hvordan historien har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive historiske hendelser og utviklingstrender i Norge og i verden.»

Religion

«Elevene skal kunne beskrive ulike religiøse tradisjoner og livssyn, og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike religiøse tradisjoner og livssyn, og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Samfunn

«Elevene skal kunne beskrive ulike sosiale og økonomiske systemer, og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike sosiale og økonomiske systemer, og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike sosiale og økonomiske systemer, og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Geografi

«Elevene skal kunne beskrive ulike geografiske regioner og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike geografiske regioner og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike geografiske regioner og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Idrettsfag

«Elevene skal kunne beskrive ulike idrettsutøvelser og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike idrettsutøvelser og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike idrettsutøvelser og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Matematikk

«Elevene skal kunne beskrive ulike matematiske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike matematiske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike matematiske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Engelsk

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

«Elevene skal kunne beskrive ulike engelske begreper og hvordan de har utviklet seg gjennom tidene.»

Fra 29 til 8
kompetansemål

LK20

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- utforske og beskrive religion og livssyn lokalt og regionalt
- gjøre rede for fortellinger fra religiøse tradisjoner og livssyn
- sammenligne og reflektere over ulike kalendere for årstider og høytider
- skille mellom og vurdere ulike typer kilder til kunnskap om religion og livssyn
- samarbeide med andre i filosofisk samtale
- identifisere og reflektere over etiske og moralske spørsmål
- formidle og sette seg inn i egne og andres tanker, følelser og erfaringer
- utforske etiske sider ved menneskers levesett og ressursbruk

FOR Å OPPNÅ KOMPETANSE ER DYBDELÆRING AVGJØRENDE

**Tid og hjelp til å lære og lære-
reflektere** over egen læring (hvor er
jeg, hvor skal jeg, og hvordan
kommer jeg dit)

Mitt navn: _____

Hvordan kan DU finne ut av et problem/spørsmål uten at læreren hjelper deg?

1. Se link i linken og prøve før da spør.
2. Spørre den ved siden av seg.
3. Undersøkte, netta på nettet

Hvordan kan DU sammen med en LÆRINGSPARTNER på et læringsmål uten å få hjelp av læreren?

1. Smutte sammen og prøve og finne til ett svar.
2. Les oppgaven rdyg igjen
3. Se link i linken og prøve å finne svar

Hvis DU skulle ha forsket på noe, hva ville det vært?

1. Spørst fordi det er jeg veldig interessert i
2. Menesiter, fordi det er spennende
3. Universet og prøve og finne nye planeter.

Hvilke egenskaper er det viktig å ha når DU samarbeider med andre?

1. Respekt hvis den andre vil snakke eller samarbeid med foran
2. Samarbeid, så man er sammenhengt.
3. Tålmodighet, det er viktig og ha.

Hva tenker DU er elevmedvirkning?

1. At man kan være verd og ledende
2. Hvor sannsynlig det skal være "Vannkellighet og med."
3. At vi kan være med på og ledende tette i tingene

Hvordan jobber DU for å lære å forstå nye ord?

1. Jeg går opp i ordlinker
2. Spørre en klassekamerat
3. Jeg kan prøve meg selv, eller spørre om ordet



«VERDEN ER IKKE DELT INN I FAG»

STRATEGI FOR Å GJØRE LÆRINGSPROSESSENE

- **AUTENTISK**
- **RELEVANT**
- **VIRKELIGHETSNÆR**
(Fullan og Quinn)



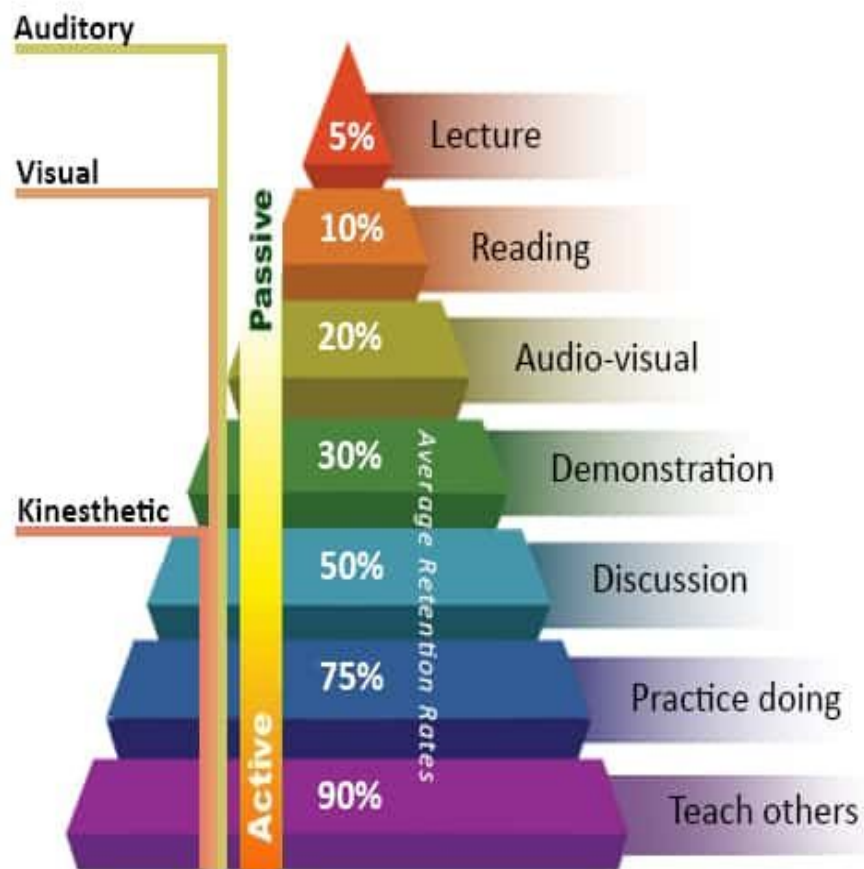
Historielærer Andersen når sitt livslange mål - å kjede en elev ihjel

**BEGRUNNELSE:
ELEV-SINNET ER HELLER IKKE DELT OPP INN I FAG!**

«Mye bedre enn vanlig fordi det er enklere å holde styr på alt. Lettere å huske det vi har lært. Motivasjonen min er mye bedre fordi vi konsentrerer oss mer. Jeg glemmer ofte fort ting. Lærer jeg noe i matte, så naturfag, så engelsk, så går jeg i surr og må starte på nytt igjen hver timen. Mye lettere å huske mer om emnet når vi jobber med det i alle fag. Vi går i surr når vi lærer så mange ting på en gang. Vi liker å ha flere timer på et emnet, og får bestemme mer selv»

*I've Learned...
that People will forget
what you said,
People will forget
what you did,
but People will never
forget how you
made them Feel.*

~Maya Angelou~



Adapted from the NTL Institute of Applied Behavioral Science Learning Pyramid

ALLE ER GLAD FOR FAGFORNYElsen, MEN:

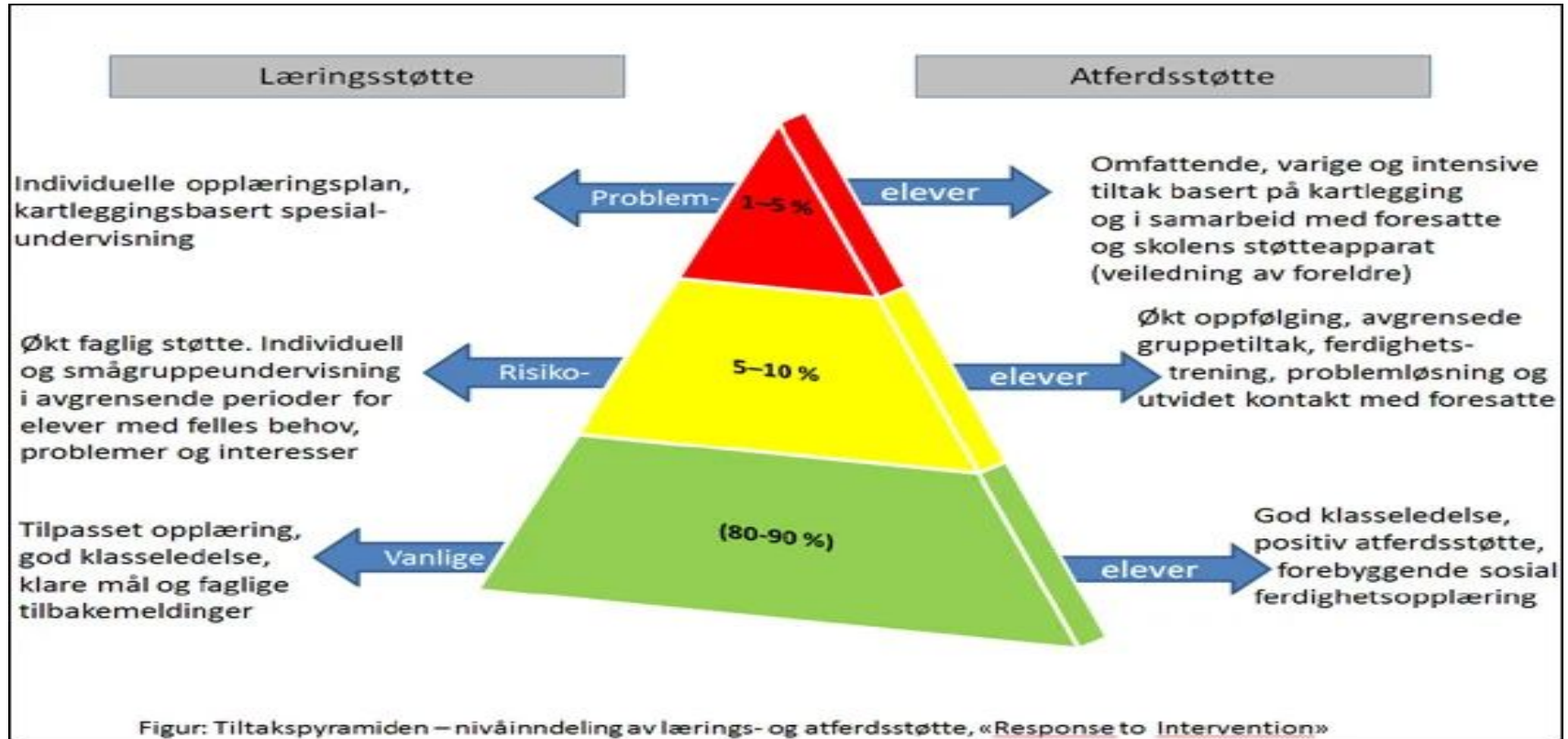
Hvordan endre «MIN» praksis slik at elevene gradvis får:

- **Tid** til å forstå
- **Tid** til å lære og lære OG reflektere
- **Tid** til reell elevmedvirkning
- **Tid** til å oppleve helhetlige og meningsfulle sammenhenger i fag og mellom fag
- **Tid** til å utvikle kompetanse (husk “skills”)





Tiltakspyramiden, (men vi har ikke grønne, gule og røde elever : -)



Figur: Tiltakspyramiden – nivåinndeling av lærings- og atferdsstøtte, «Response to Intervention»

KOMPETANSE SOM VI NÅ SKAL FREMME

- Kompetansemålene i læreplanene består av både kunnskaper og ferdigheter som til sammen utgjør kompetansen
- Anvendelse av kunnskap og ferdigheter i kjente og ukjente situasjoner krever øvelse
- Denne kompetansen skal vurderes, ikke bare fakta
- Kompetansen er både fagovergripende og fagspesifikk



Nytt kompetansebegrep – hva skal læres?

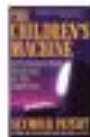
«Instruksjonisme»

Instruksjonisme: basert på «vanlig fornuft» (commonsense assumptions):

- Kunnskap er en samling av fakta og prosedyrer
- Skolens mål er å få disse faktaene og prosedyrene inn i elevenes hoder
- Lærere kjenner faktaene og prosedyrene og deres jobb er å overføre disse til elevene
- Enklere fakta og prosedyrer bør læres først. Lærebøker, lærere og andre voksne definerer hva som er «enkelt» og «komplekst»
- Man måler skolens suksess ved å teste elevene for å se hvor mange av faktaene og prosedyrene de har skaffet seg



Seymour Papert (1993)



 **UIO : FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Dybdelæring gjennom opplevelse

DYBDE//LÆRING

- Dybdelæring forutsetter meningskaping
- Dybdelæring oppstår gjennom kroppslig læring, engasjement og tilknytning
- Dybdelæring oppstår gjennom flerfaglig og undersøkende tilnærming



UIO : FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Verbene - noen av dem : -)

Verb	2. trinn	4. trinn	7. trinn	10. trinn
Analysere	0	0	1	2
Anvende	0	0	0	1
Beskrive	17	17	17	23
Bruke	13	36	44	36
Dokumentere	1	0	0	0
Drøfte	0	4	6	18
Forstå/forståelse	4	8	4	9
Gjennomføre	3	2	6	7

Fagovergripende kompetanser- Hvordan og hva vurderer vi da?

Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner.

Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

6Cs (Deep Learning):

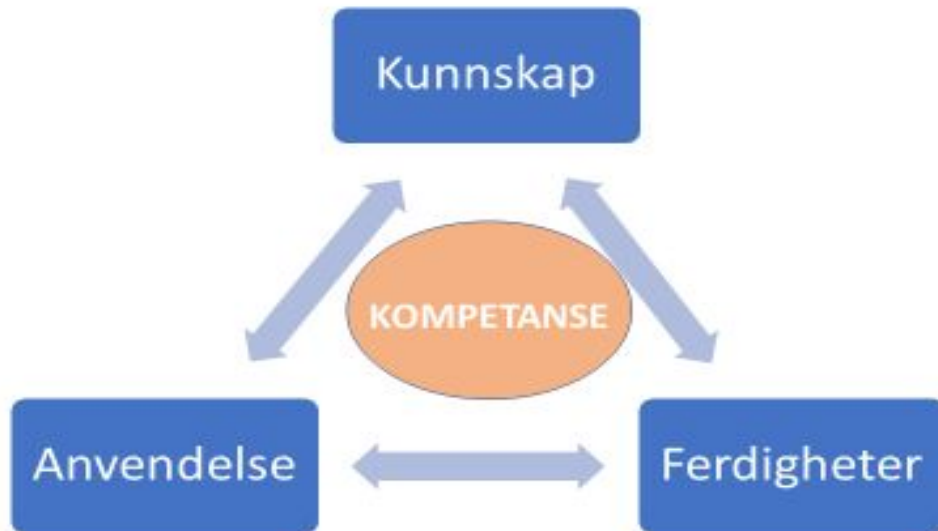
- Creativity and imagination
- Critical thinking and problem solving
- Collaboration
- Citizenship
- Character education
- Communication

Udir

Fullan



Nye metoder – i og på tvers av fag



Baklengsplanlegging



Gradvis innføring av tverrfaglig tilnærming



Etter Drake og Reid 2018



UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen



TT-strategi: «tren tanken», kognitiv tilnærming, elevene bygger egen strategi

Tverrfaglige metoder

- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none">• Lek og spill<ul style="list-style-type: none">• Storyline• Pedagogiske spill• TT-strategier | <ul style="list-style-type: none">• Simuleringer (etterligning)<ul style="list-style-type: none">• Arbeidsplasser/yrker• Samfunn/organisasjoner |
| <ul style="list-style-type: none">• Undersøkende metoder:<ul style="list-style-type: none">• Problembasert læring• Prosjektarbeid• Nysgjerriger o.l. | <ul style="list-style-type: none">• Skapende metoder<ul style="list-style-type: none">• Entreprenørskap• Elevbedrift• Skaperverksted o.l. |



UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen



Frihetsgrader

Produsere

Presentere

Publisere

Frihetsgrader	Problemstilling	Fremgangsmåte	Læremidler og Ressurser	Digitale verktøy	Uttrykksformer	Lages for hvem?
0	Lærer	Lærer	Lærer	Lærer	Lærer	Lærer
1	Lærer	Lærer	Lærer	Lærer	Elev	Elev
2	Lærer	Lærer	Lærer	Elev	Elev	Elev
3	Lærer	Lærer	Elev	Elev	Elev	Elev
4	Lærer	Elev	Elev	Elev	Elev	Elev
5	Elev	Elev	Elev	Elev	Elev	Elev



UIO : FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Kilde: Nelson & Paolson, 1997, i Mathiasen, 2006; utvidet i Gilje, 2019



Noen potensielle farer ved tverrfaglighet




- «Ufaglighet» - skolefagene forsvinner i generelle temaer
- «Aktivitetsfella» - metoder og aktivitet tar all tid og oppmerksomhet
- «Potpourri-fella» - små biter av mange fag, for mange fag inkluderes samtidig
(Mathison & Freeman, 1997)
- «Privatisering» - elever og grupper overlates til seg selv i arbeidet med
å utvikle kunnskap og forståelse
- «Faghierarki» - de samme fagene setter premissene hver gang (Mathison & Freeman, 1997)



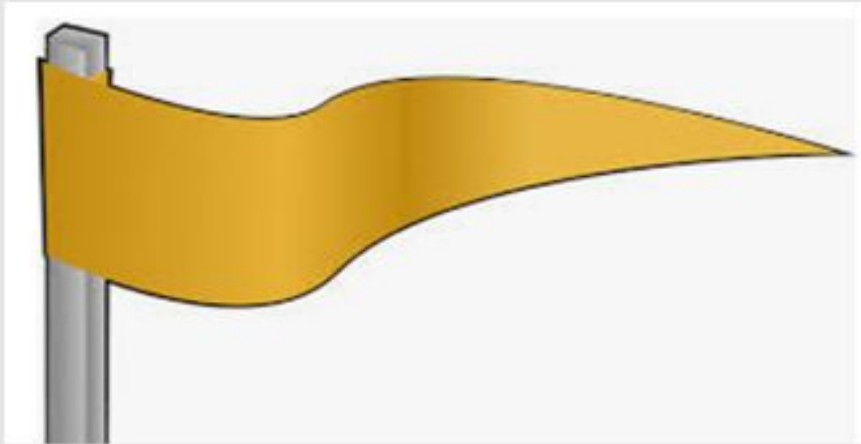
UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen



- 
- Er vi på god på vei fra «instrusjonisme» til «dybdelæring»?
 - Er vi på vei fra vurdering av faktakunnskap til vurdering av kompetanser?
 - Er vi på vei fra overvekt av lærerstyring til å fremme kompetanser som fordrer elevaktive metoder?

Hvilke «flagg» setter vi som ledere opp uten at det går ut over autonomien?





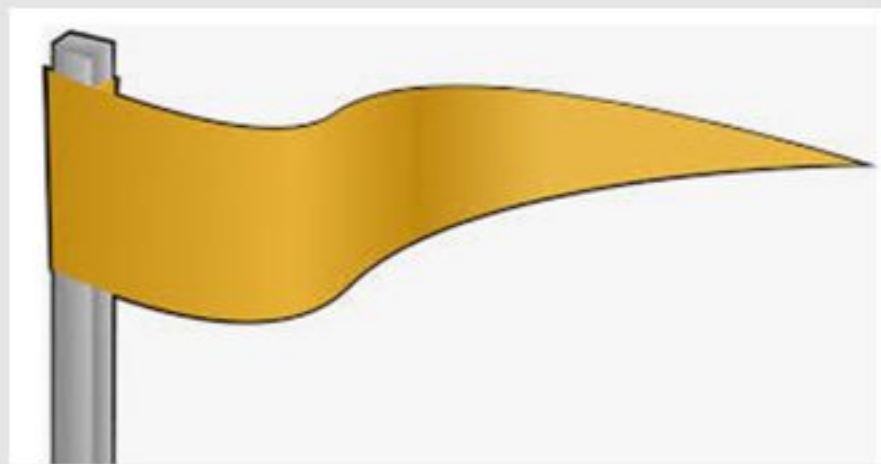
Metodekompetanse kan
være ett flagg

- Kanskje er videreutvikling av lærernes «metode – verktøykasse» være et viktig kompetanseløft for lærerne?

- **Eksempler**

- First lego league
- Liv og røre
- Ungt entreprenørskap
- Nysgjerriger
- Story Line





Organisering av skoleåret i perioder kan være et hjørneflagg?

Tverrfaglig arbeid: I denne perioden har vi hatt det tverrfaglige temaet "Ekspedisjonen". Uten å avolare for mye, kan vi i alle fall si at dere skal lære gjennom en storyline der din arbeidsgruppe skal være med på en ekspedisjon der dere skal prøve å komme til topps på verdens høyeste fjell, Mount Everest (8848 m.o.h.). "Ekspedisjonen" skal planlegges og gjennomføres i løpet av 4 uker. I løpet av "ekspedisjonen" presenteres dere for ulike hendelser der dere må utforske, diskutere og gjøre valg som bringer ekspedisjonen gjennom "dadaonen" opp til toppen og forhåpentlig vis tryk ned igjen. Som forberedelse har vi allerede snakket om Norske polarekspedisjoner og besøkt Frammuseet på Bygøy. Det vil bli fagløyper med ferdypning i ulike fag med tilknytning til "Ekspedisjonen".

Styringsfag: Samfunnsfag, naturfag, RLE

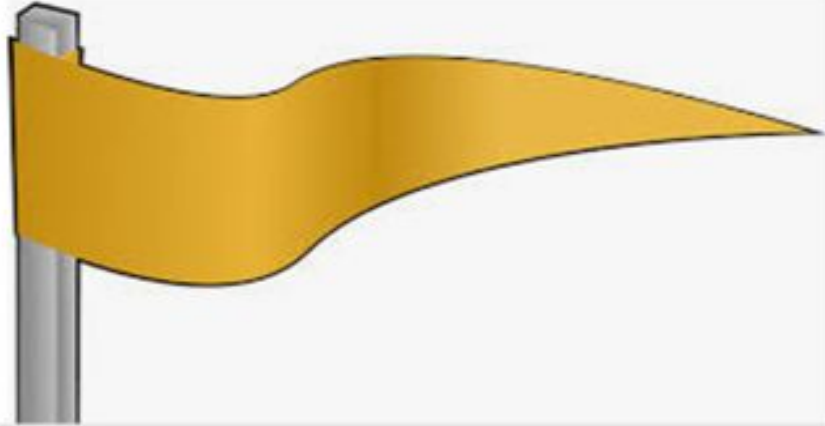
Søttfag: Norsk og Engelsk

Sonefag: Mat og helse

Begrepsliste

Norsk	Naturfag	RLE	Naturfag	Samfunnsfag	Engelsk
landingsplass	isfjell	med	ulv	is	land
skifer	landfart	etikk	skogkatter	tils	for
opplær	skifer	ansvar/lov og rett	ulv	hydrostatisk tryk	sk
personell	strategi	for	antid	tilsatt	jord
personell	jord	opplær	skifer	tilsatt	personell
skifer	landfart	amer	skifer	skifer	personell
personell	skifer	amer		skifer	personell



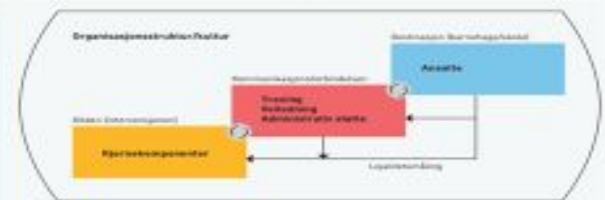


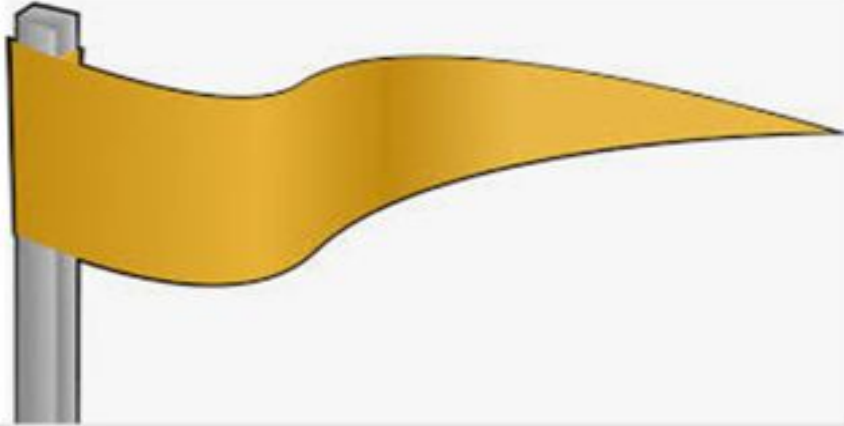
Utvikling av profesjonsfellesskap kan også være et hjørneflagg?

- Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis.

«We do not learn by reading, we learn by reflecting on change»

John Dewey





Hvilke hjørneflagg har din skole?

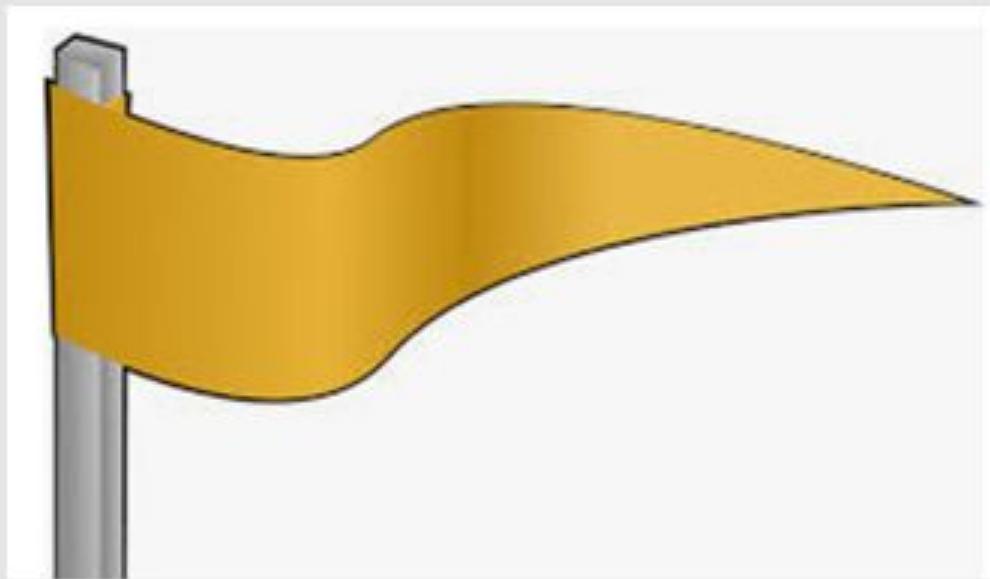
Hva ser dere av god utvikling?

Når "svinger" det grønne hjulet?

Hva er suksessfaktoren?

Hva er ev. hemmende faktorer .

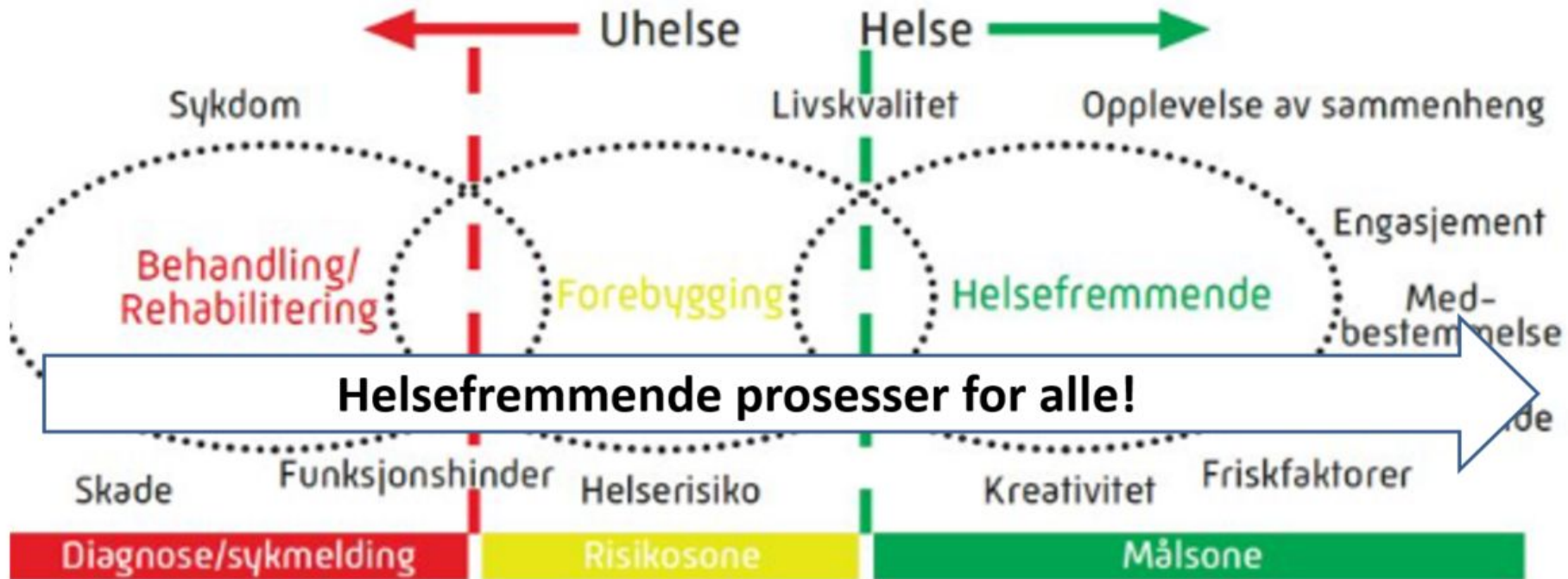




Hvilke hjørneflagg skal en ny kvalitetsplan ha?

- Helsefremmende prinsipper
- Elevaktiv læring
- Periodeplanlegging
- Profesjonsutvikling

Helsefremmende prinsipper



Hvordan skaffer vi oss oversikt/kunnskap om hvordan det går på egen skole?

- Resultater - undersøkelser/kartlegginger/nasjonale prøver
- Medarbeidersamtaler / “trinnsamtaler”
- Skolevandring
 - Fokus på elevenes stemme - Walking walks - Task-Instructional strategi - Design - Engement)
 - Fokus på lærerrollen - observasjon av lærere



Herfra og ut -

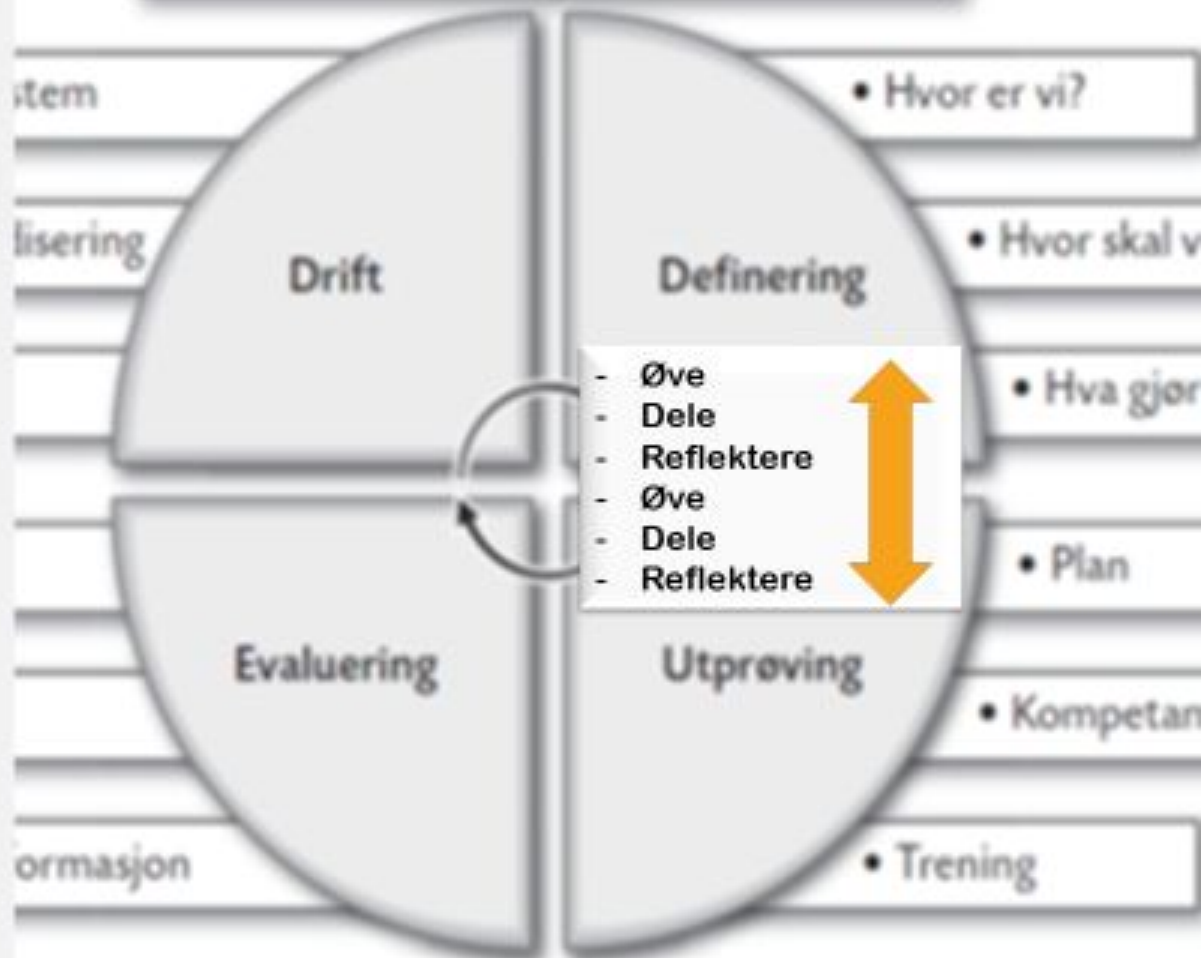
- Profesjonsutvikling
- Planlegging
- Eksempler



UTFORDRINGEN FOR ALLE OSS SOM OM IKKE HAR FASIT:

- Å utjevne forskjeller internt i skolene og i kommunen
- At alle skal med
- Sikre sammenheng mellom læringsprosesser og vurdering/eksamen
- **MEDSKAPING ER AVGJØRENDE**

HVORDAN LEDE ENDRINGSPROSESSER?



TEAMET/TRINNET: NØKKELEN TIL ORGANISASJONSUTVIKLING



- Hvordan planlegge når **læreboka** får en degradert rolle?
- Hvordan planlegge når **kompetansemålene** blir mere «diffuse»?
- Hvordan **strukturere perioden** og ikke bare timen?
- Hvordan «gi fra seg litt mer **kontroll**»?
- Hvordan **vurdere**?

Vi trenger i planleggingsverktøy og fokus 3.5 i overordnet del:
✓ Profesjonsutvikling på skolen OG på trinn

EKSEMPEL PÅ ÅRSPLAN

Høst:

Vår:

FOLKEHELSE OG LIVSMESTRING	DEMOKRATI OG MED-BORGERSKAP	BÆREKRAFTIG UTVIKLING	FOLKEHELSE OG LIVSMESTRING	DEMOKRATI OG MED-BORGERSKAP	BÆREKRAFTIG UTVIKLING
<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser	<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser	<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser	<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser	<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser	<ul style="list-style-type: none">• Fag-overgripende begreper• Fag-overgripende kompetanser

Utenom: Grunnleggende ferdigheter, fagspesifikk kompetanse, øveoppgaver mm

Tverrfaglige temaer	Overordna begreper	Underordna begreper / emner i fagene
Folkehelse og livsmestring	<p>Psykisk helse, fysisk helse, levevaner, identitet, vennskap, forbruk, mening med livet, filosofi, relasjon, likeverd, grenser, tanker, følelser, omsorg, mot, anerkjennelse, respekt, integritet, humanisme, påvirkning, menneskeverd, selvfølelse, selvtillit, solidaritet,</p>	<p>Rusmidler, mediebruk, nettvett, kroppen, personlig økonomi, seksualitet og kjønn, reklame, ernæring, fysisk aktivitet, religion, mobbing, u-land, i-land, kultur,</p>
Demokrati og medborgerskap	<p>Respekt, ytringsfrihet, stemmerett, identitet, demokratiske prosesser, deltakelse, menneskeverd, mot, integritet, rettigheter, plikter, å bry seg om, uenighet, argumenter, ansvarsbevissthet, konflikt, samarbeid, hjelpsomhet, omsorg, selvkontroll, respekt, lederegenskaper, solidaritet,</p>	<p>Politikk, lover og regler, internasjonalt samarbeid, valg, oppbygningen av demokratier, elevråd, FN, veldedig arbeid, hvordan landet vårt styres, hvordan andre land styres, samfunn med og uten demokrati, lokalsamfunnet, familiesamfunnet, skolesamfunnet, klimapolitikk, krig, kultur, likestilling,</p>
Bærekraftig utvikling	<p>Ansvarsbevissthet, behov, ressurser, respekt, etikk, fattigdom, rettferdighet, levesett, forske, hypotese, nysgjerrighet, målrettethet, humanisme, gjensidig avhengighet,</p>	<p>Økonomiske og miljømessige forhold, konsekvenser lokalt-nasjonalt - globalt, politikk, teknologi, økosystem, grafer, tabeller, næringskjeden, fordeling av ressurser, årstider, klimaendringer, været, dyr og planter, energi, jorda, universet, biologisk mangfold, arts mangfold</p>

FORDELING AV PERIODEPLANER FOR 4. TRINN

34-39: Folkehelse og livsmestring: «Vi er gode nok»

Samarbeid, mestringsfølelse, helse, solidaritet, vennskap.

KRLE, Samfunnsfag, Norsk, Kroppsøving, Matematikk, KogH

41-46: Demokrati og medborgerskap: «Barn omkring i verden»

FN, medborgerskap, valg, barns rettigheter


KRLE, Samfunnsfag, Norsk, Naturfag


47- 51: Bærekraftig utvikling: «Miljøagenter» (Aktuelle nyheter)


Ansvarsbevissthet, næringskjeder, økosystemer, artsmangfold, etikk,

Kildesortering (plast i naturen), verdenshavene, etisk og miljøbevisste handlinger, kretsløpet i naturen. Dyr som ikke lever lenger og arter på rødlista.

Naturfag, Norsk, Samfunnsfag, KRLE, Kroppsøving

Ivørførelse temaer	Sentreringsfag	Titler	Overordna begreper	Underordna begreper	Ferdigheter	Konkreter
<p>Folkehelse og livsmestring</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Norsk Samfunnsfag KRLE Matematikk Naturfag Kroppsøving Kunst og håndverk Musikk 	<p>Vi er gode nok</p> <p>Den fantastiske kroppen</p> <p>Jeg og de andre</p> <p>Jakten på likes</p> <p>Hjerterom</p> <p>Kjærlighet og grenser</p> <p>Be yourself, everyone else is already taken!</p> <p>In a world where you can be anything, be kind.</p> <p>Healthy body + healthy mind = happy life.</p>	<p>Psykisk helse, fysisk helse, levevaner, identitet, vennskap, forbruk, mening med livet, filosofi, relasjon, likeverd, grenser, tanker, følelser, omsorg, mot, anerkjennelse, respekt, integritet, humanisme, påvirkning, menneskeverd, selvfølelse, selvtillit, solidaritet,</p>	<p>Rusmidler, mediebruk, nettvett, kroppen, personlig økonomi, seksualitet og kjønn, reklame, ernæring, fysisk aktivitet, religion, mobbing, u-land, i-land, kultur,</p>		

Ivørførbare temaer	Sentreringsfag	Titler	Overordna begreper	Underordna begreper	Ferdigheter	Konkreter
<p>Demokrati og medborgerskap</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Norsk Samfunnsfag KRLE Engelsk Kunst og håndverk 	<p>Demokratiets vugge</p> <p>Hvem skal bestemme?</p> <p>Barn omkring i verden</p> <p>Vår spennende fortid</p> <p>Valg og medansvar</p> <p><u>Injustice anywhere is a threat to justice everywhere</u></p> <p><u>Democracy is the government of the people, by the people, for the people</u></p>	<p>Respekt, ytringsfrihet, stemmerett, identitet, demokratiske prosesser, deltakelse, menneskeverd, mot, integritet, rettigheter, plikter, å bry seg om, uenighet, argumenter, ansvarsbevissthet, konflikt, samarbeid, hjelpsomhet, omsorg, selvkontroll, respekt, lederegenskaper, solidaritet,</p>	<p>Politikk, lover og regler, internasjonalt samarbeid, valg, oppbygningen av demokratier, elevråd, FN, veldedig arbeid, hvordan landet vårt styres, hvordan andre land styres, samfunn med og uten demokrati, lokalsamfunnet, familiesamfunnet, skolesamfunnet, klimapolitikk, krig, kultur, likestilling,</p>		

Tverrfaglige temaer	Sentreringsfag	Titler	Overordna begreper	Underordna begreper	Ferdigheter	Konkreter
<p>Bærekraftig utvikling</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Norsk Samfunnsfag Naturfag KRLE Kroppøving Kunst og håndverk 	<p>En verden i utvikling?</p> <p>Bære eller breste?</p> <p>Jordas beste venn</p> <p>Miljødetektivene</p> <p>Gården gjennom tidene</p> <p>Alt henger sammen</p> <p>Giftige løgner!</p> <p>Vårt hode, vår klode</p> <p>Vår verden, vårt ansvar</p> <p>The <u>climate can change</u>. Can we?</p> <p>Let it BEE</p> <p>BEE <u>inspired</u></p>	<p>Ansvarsbevissthet, behov, ressurser, respekt, etikk, fattigdom, rettferdighet, levesett, forske, hypotese, nysgjerrighet, målrettethet, humanisme, gjensidig avhengighet,</p>	<p>Økonomiske og miljømessige forhold, konsekvenser lokalt-nasjonalt - globalt, politikk, teknologi, økosystem, grafer, tabeller, næringskjeden, fordeling av ressurser, årstider, klimaendringer, været, dyr og planter, energi, jorda, universet, biologisk mangfold, artsmangfold,</p>		

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Tittelforslag: The climate can change, can we?, Jordas beste venn!, Giftige løgner!, Alt henger sammen!, Let it BEE!, BEE inspired!



Overordnede begreper:

Ansvarsbevissthet, Ressurser, Respekt, Rettferdighet, Levesett, Fattigdom, Gjensidig avhengighet, Bærekraft, Konsekvenser

Underordnede begreper:

Økosystem, Klimaendringer, Været, Årstidene, Næringskjeden, Dyr og planter, Forurensing lokalt, nasjonalt og globalt, Fordeling av ressurser, Energi, Økologisk landbruk, Økologisk mat, Insektenes betydning

Ferdigheter:

Å lære, utforske og skape.
Kommunisere, samhandle og delta.
Selvregulering og metakognisjon
Tenke kritisk og reflektere
Digitale ferdigheter

Konkreter:

Se på livet i fjæra/innsjøen/fjellet/skogen, bier/humler, lokale hendelser (både de som skyldes ekstremvær og andre naturkatastrofer), intervju lokalbefolkningen/politikere om spørsmål knyttet til klima, Insektshotell, skolehage / planteprosjekt, drivhus etc.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Navn på perioden: (fengende tittel?) Eks. *The climate can change, can we?*, *Jordas beste venn!*, *Giftige løgner!*, *Alt henger sammen!*, *Let it BEE!*, *BEE inspired!*

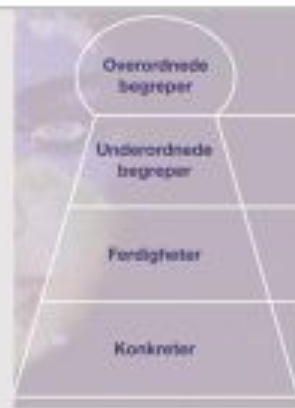
Hendelser og andre nyttige notater i løpet av perioden (for eksempel annerledesdager, fravær el):


Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag

Prosjektarbeid/kunnskap	Fakta/kunnskap	Hvor trygg...? Hva er...? Hvordan har du...? Hvordan ser det ut...? Hvordan ser det ut...?
Foreldrekunnskap	Forståelse/kunnskap	Hvordan ser det ut...? Hvordan ser det ut...? Hvordan ser det ut...?
Selvsammenheng/kunnskap	Sammenheng og system/kunnskap	Har du enn et annet bilde der...? Har du hørt om noe lignende tidligere...? Hva tror dere, basert på deres erfaring...? Hvordan henger dette sammen med...? Hvorfor skjedde forandringene...? Hva er årsaken til disse problemene...? Hvordan skille vi mellom...?
Problemløsing/kunnskap	Innovasjon og fornyelse/kunnskap	Hva kunne være en annen løsning...? Er det en bedre løsning...? Kunne vi utvide et forslag...? Hva tenker dere kunne vært helt annerledes...? Hvordan kunne dette gjøre verden til et bedre...? Hva kan vi gjøre for å forbedre...?

LEARN LAB

Spørsmål for dybdelæring



Overordnet del 	Overordnede begreper: De få mest sentrale begrepene. Avg. for å se sammenhenger og analysere på tvers av fagområder. Sentralt for systemforståelse, nyskaping og danning.	Underordnede begreper Bredden av begreper vi trenger for å kunne komme i dybden på de overordnede begrepene. Avg. for å bygge kunnskap som grunnlag for å forstå og anvende de overordnede begrepene.	Ferdigheter (se konkretisert om ferdigheter i metodedelens neste del av planen)	Konkrete Den konkrete konteksten vi setter undervisningen inn i. Avg. for å forstå og bruke fakta og det vi ser rundt oss.
Opplæringens verdigrunnlag <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Menneskeverdet, identitet og kulturelt mangfold <input type="checkbox"/> Kritisk tenkning og etisk bevissthet <input type="checkbox"/> Skaperglede, engasjement og utforskertrang <input type="checkbox"/> Respekt for naturen og miljøbevissthet <input type="checkbox"/> Demokrati og medvirkning Prinsipper for læring, utvikling og danning <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Sosial læring og utvikling <input type="checkbox"/> Kompetanse i fagene <input type="checkbox"/> Grunnleggende ferdigheter <input type="checkbox"/> Å lære å lære <input type="checkbox"/> Tverrfaglige temaer <input type="checkbox"/> Folkehelse og livsmestring <input type="checkbox"/> Demokrati og medborgerskap <input type="checkbox"/> Bærekraftig utvikling Prinsipper for skolens praksis <ul style="list-style-type: none"> <input type="checkbox"/> Et inkluderende læringsmiljø <input type="checkbox"/> Undervisning og tilpasset opplæring <input type="checkbox"/> Samarbeid mellom hjem og skole 	Eks. <ul style="list-style-type: none"> • Ansvarsbevissthet • Ressurser • Respekt • Rettferdighet • Levesett • Konsekvenser • Fattigdom • Gjensidig avhengighet • Bærekraft 	Eks. <ul style="list-style-type: none"> • Økosystem • Klimaendringer • Været • Årstidene • Næringskjeden • Dyr og planter • Forurensning lokalt, nasjonalt og globalt • Fordeling av ressurser • Energi • Økologisk landbruk • Økologisk mat • Insektenes betydning 	Ferdigheter er å beherske handlinger eller prosedyrer for å utføre oppgaver eller løse problemer. Omfatter bl.a. motoriske, praktiske, kognitive, sosiale, kreative og språklige ferdigheter. Avg. for å utforske, prøve ut og kommunisere.	Eks. <ul style="list-style-type: none"> • Se på livet i fjæra/innsjøen/fjellet/skogen • Bier/humler • Lage innsekthotell • Lokale hendelser (både de som skyldes ekstremvær og andre naturkatastrofer) • Intervjue lokalbefolkningen/politikere om spørsmål knyttet til klima, etc. • Skolehage / plante-prosjekt • Drivhus

Metoder og ferdigheter (se nøkkelhull): Eksempler: Prosjekt, storyline, case, simulering, nysgjerriger, blanding.

Ferdigheter er å beherske handlinger eller prosedyrer for å utføre oppgaver eller løse problemer. Omfatter bl.a. motoriske, praktiske, kognitive, sosiale, kreative og språklige ferdigheter. Avg. for å utforske, prøve ut og kommunisere (21.st century skills)

Design, læringsarena Eksempler: Hva henger oppe, hvordan møblere, starte og slutte dagen i ring

Evt. kick-off og avslutning

Metode:

Motorisk:

Praktisk:

Kognitive:

Sosiale:

Kreative:

Språklige ferdigheter:

Grunnleggende ferdigheter:

Kompetansemål: Se under

Vurdering for læring, underveis og til slutt

VFL som legger opp til utvikling (motorisk, praktisk, kognitivt, sosialt, kreativt, språklige ferdigheter, grunnleggende ferdigheter og kompetansemålene)

Skil mellom reproduksjon av fakta, forståelse, evne til å sette sammen kunnskap og produksjon av ny kunnskap

Grunnleggende ferdigheter og kompetansemål.

Fag	Kompetansemål	Ressurser - bøker, nettsider, mennesker, filmer, lenker, «ut-av-huset- skole» o.l.
Norsk		
Engelsk		
K&H		
Matematikk		
Samf.fag		
KRLE		

**SPISSSET FOKUS
FREMOVER:**

**METODER FOR
ELEV MEDVIRKNING
SOM FREMMER 21ST
CENTURY SKILLS**

